

Motion till riksdagen 2007/08:Sf15

av Peter Eriksson m.fl. (mp)
med anledning av prop. 2007/08:91

Vårdnadsbidrag – familjepolitisk reform

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen avslår proposition 2007/08:91.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förslaget angående barntid.

Motivering

Miljöpartiet de gröna avslår förslaget om vårdnadsbidrag i sin helhet till förmån för vårt förslag om barntid.

Miljöpartiet de grönas vision om en familjepolitik för barnens bästa med ett jämställdhetsperspektiv

Familjepolitiken ska utgå från barnets bästa och barnens möjligheter att vara med sina föräldrar. Att ge sina barn tid är bland det mest värdefulla man kan ge sina barn. Effekten av tidsbrist kan tyvärr bli att både barn och föräldrar mår sämre och får mindre möjligheter att skapa en nära och trygg relation. Trygga och goda uppväxtvillkor är ett av de 11 målområdena inom folkhälsopolitiken, och utvecklingen inom området har stor betydelse för barns och ungdomars hälsa och för folkhälsan på lång sikt.

Människor har olika behov och lever olika sorters liv under olika perioder i livet. Det småbarnsföräldrar uppger att de behöver är mer tid. Vi vill ge föräldrar större ekonomiska möjligheter att arbeta mindre medan barnen är små, utan att för den skull tvingas lämna arbetslivet.

I dag finns en laglig rätt för småbarnsföräldrar att minska sin arbetstid till 75 %. Det är bra och utnyttjas av en hel del föräldrar. De som i dag arbetar mindre än full tid är till största delen kvinnor. Enligt rapporten från LO av

Fel! Okänt namn på

Westerlund, Lindblad och Larsson, 2005, Föräldraledighet och arbetstid – hur mycket jobbar föräldrar som varit hemma med barn, kan man se att beteendena är könsrollsbundna. Rapporten visar att för männen, vare sig de är arbetare eller tjänstemän, har inte föräldraskapet inneburit någon nämnvärd förändring av arbetstid. Arbetarkvinnor har minskat sitt heltidsarbete från en redan låg nivå, från 54 till 39 %. Den mest dramatiska förändringen gäller dock tjänstemannakvinnor som minskat sitt heltidsarbete från 88 till 50 %. Bland kvinnor totalt arbetar bara 47 % heltid ca 2–3 år efter det att de får sitt första barn. Men många har inte råd att utnyttja möjligheten att sänka sin arbetstid och därmed få en sänkt lön. De med lägre inkomster har svårt att klara ytterligare minskade ekonomiska marginaler. Många barn får därför aldrig del av den lagstiftning som i grunden vill skapa tid för mer samvaro mellan barn och föräldrar.

Många kvinnor gör i dag valet att avstå en del av sin lön genom att gå ned i arbetstid för att kunna vara mer med sina barn. Det valet innebär att kvinnor riskerar sämre möjligheter på arbetsmarknaden både när det gäller utvecklings- och karriärmöjligheter, lön och därmed lägre pension. Kvinnor prioriterar barnen på bekostnad av sin egen relation till arbetet. Tyvärr gör inte merparten av de svenska männen en prioritering till förmån för sina barn. Detta leder till att många pappor missar delar av sina barns liv, deras första leende, deras första steg, deras första ord osv. De riskerar senare att inte bjudas in i barnens liv vare sig när det händer roliga saker eller när det inträffar något tråkigt. Att bygga förtroende och tillit tar tid och kräver närvaro. Många pappor riskerar att inte få en nära relation med sina barn om de inte avsätter tid.

Hur ska vi stödja en förändring som ger möjlighet för barn och föräldrar att umgås utan att samtidigt ytterligare förstärka den ojämställda fördelningen mellan kvinnor och män vad gäller ansvar för familj och barn och relationen till arbetsmarknaden?

Kritik mot vårdnadsbidraget

Miljöpartiet vill skapa en förändring som förbättrar dels mäns delaktighet i sina barns liv, dels kvinnors förhållande till arbetsmarknaden. Vi menar att regeringens förslag om vårdnadsbidrag absolut inte gör det utan snarare riskerar att befästa de könsroller och de ojämställda beteendena som i dag finns. I propositionen saknar vi resonemang och en förståelse för vilka mekanismer och strukturer som ligger bakom dessa val. Man nöjer sig med att konstatera att konsekvenserna för jämställdheten är svårbedömda. Regeringen skriver vidare: ”Om bidraget nyttjas för att möjliggöra en förkortning av arbetstid beror det på vem av föräldrarna som väljer att förkorta sin arbetstid.” Var är könsmaktsanalysen, var är diskussionen om hur kvinnor och män gör val utifrån sina könsroller? Människor står inte fria från den sociala och kulturella kontext som de lever i.

Vårdnadsbidraget som föreslås leder fel.

Fel! Okänt namn på

Några kommentarer kring propositionen och där ett flertal remissinstanser har framfört kritik mot förslaget om vårdnadsbidrag inom en rad olika områden:

- ? Ett jämställdhetsperspektiv saknas.
- ? Administrativa problem och oklarheter.
- ? Ensamstående svårigheter att kunna utnyttja vårdnadsbidraget.
- ? Problemet med olikheter mellan kommuner.
- ? Oklarheter för särlevande föräldrar, dels om de inte är ense, dels om de bor i olika kommuner.
- ? Kritik mot att makar och sambor till dem som uppbär ekonomiskt stöd från samhället inte omfattas av förslaget.
- ? Problem med möjligheten för samhället att kontrollera att det inte fuskas med uttaget av vårdnadsbidraget.
- ? Kritik mot att staten satt ett maxbelopp på 3 000 kr för vårdnadsbidraget för kommunerna samtidigt som detta ska vara en kommunal angelägenhet.

Förutom att vi anser att det finns alltför många oklarheter för att detta ska kunna vara ett genomarbetat förslag anser vi inte heller att förslaget som sådant är bra utifrån skäl som vi återkommer till nedan.

I DN i augusti 2006 skriver ett antal svenska och utländska forskare. ”De har pekat på de allvarliga negativa konsekvenserna av vårdnadsbidrag, och samtidigt lägga fram ett förslag som både minskar barnfamiljers tidspress och ökar jämställdheten. I Finland och Norge, där vårdnadsbidrag finns, är över 95 procent av dem som utnyttjar bidraget kvinnor. Därmed återgår man till gamla tiders könsroller där kvinnor ansvarar för barn och hem och män tjänar pengar. Detta får långsiktigt negativa konsekvenser både ekonomiskt och yrkesmässigt för kvinnorna, men även för samhället i stort. I Finland är de som tar ut vårdnadsbidraget, under mer än några få månader, ofta unga kvinnor som dessutom ofta är lågutbildade och utan fast jobb. Efter tiden med vårdnadsbidrag riskerar de att få ännu svårare att finna ett jobb som de är nöjda med. Risken för att de ska hamna i ett långvarigt bidragsberoende ökar.”

Vi kan inte heller låta bli att ta upp synen på människor i propositionen. Vi anser att tonen är cynisk och inställningen gentemot de individer som förslaget gäller är nedlåtande. Regeringen skriver att detta är en familjereform, men eftersom stora grupper stängs ute är det även av detta skäl inte en reform för alla familjer. Vårdnadsbidraget avspeglar samtidigt synen på människor; förslaget syftar till att öka valfriheten för individen men samtidigt är det omgärdat av så många olika restriktioner att alltför många utestängs.

Synen på människors olika värde och status avspeglas också i att de som uppbär ekonomiskt stöd från samhället är exkluderade från vårdnadsbidraget. Varför omfattas inte de av den familjepolitiska reformen? Visst finns det risker för inläsningseffekter, som regeringen har som skäl, men om båda föräldrarna t.ex. är arbetslösa då får inte ens en av dem bryta sin arbetslöshet och ta ut vårdnadsbidrag?

Det hade också varit på sin plats att i propositionen förtydliga skälen, förutom en något grumlig diskussion kring inläsningseffekter, bakom att inte ens

Fel! Okänt namn på

makan/maken eller sambon till den som uppbär ett ekonomiskt stöd från samhället får ansöka om vårdnadsbidrag. Kan man misstänka att det är så att regeringen anser att familjen i sådana fall får för mycket tid tillsammans? Och i och med detta så gör inte den part som borde vara aktiv med att söka arbete, aktivera sig, tillfriskna, eller vara pensionär inte sitt yttersta för att bryta sitt bidragsberoende om makan, maken eller sambon också är hemma om dagarna.

Samtidigt skriver regeringen: "Villkoret för att få fullt vårdnadsbidrag är att barnet inte nyttjar offentligt finansierad förskoleverksamhet. Föräldern kan förvärvsarbeta och samtidigt uppbära vårdnadsbidrag om barnomsorgen ordnas på annat sätt."

Vårdnadsbidraget kan därmed också ses som en sorts barnomsorgskonto, dvs. föräldrarna kan arbeta och betala någon annan – vitt eller svart – för att passa barnen bara de inte använder den kommunala barnomsorgen. I och med den konstruktionen är det alltså inte tid med barnen som prioriteras. Det är snarare att göra privat barnomsorg mer konkurrenskraftig och lönsam.

Miljöpartiets förslag om barntid versus vårdnadsbidraget

Barns tid med sina föräldrar och jämställdhetsaspekten har varit vägledande när vi utarbetat vårt förslag om en komplettering av föräldraförsäkringen som vi kallar "barntid", en särskild föräldraförsäkring till stöd för kortare arbetstid. Dagens stressiga samhälle behöver motkrafter för att den värdefulla tiden som barn och föräldrar tillbringar tillsammans ska kunna prioriteras. Tid är en fråga om livskvalitet och trygghet. Småbarnsföräldrar har ofta svårt att få livspusslet att gå ihop. Effekten blir tyvärr att både barn och föräldrar mår sämre och får mindre möjligheter att skapa en nära och trygg relation.

Barntid ska vara en kompletterande del av den totala föräldraförsäkringen. Den ska kunna utnyttjas från månaden efter det att barnet fyllt 1 år t.o.m. den månad det fyllt 3 år. Barntid är modernt och flexibelt. Båda föräldrarna ska kunna utnyttja försäkringen samtidigt, vilket ökar möjligheten för båda att gå ned i arbetstid och därmed dela på både ansvaret för och skötseln av hem och barn. Om man har flera barn under 3 år, utgår dock bara försäkring för ett barn.

Försäkringen utgår till dem som sänker sin arbetstid till högst 75 % av normalarbetstid, dvs. för närvarande till högst 30 timmar per arbetsvecka. Försäkringsbeloppet för den som uppfyller villkoren föreslås vara 2 500 kr per månad. På samma sätt som föräldraförsäkringen och sociala försäkringsersättningar i övrigt ska beloppet vara beskattat och vara grundande för ålderspension.

Barntiden till skillnad från vårdnadsbidraget gynnar ett delat föräldraskap i och med att båda föräldrarna kan dela på barntiden och därmed jämställdheten. Barntidsersättningen är pensionsgrundande vilket inte vårdnadsbidraget är, vilket ger en bättre pension. Barntidsförslaget tryggar också båda föräldrarnas anknytning till arbetsmarknaden och ger en ekonomisk självständighet åt båda föräldrarna, vilket främjar trygga och goda uppväxtvillkor.

Fel! Okänt namn på

Miljöpartiet menar att vårdnadsbidraget inte är den familjepolitiska reform som den utger sig för att vara, och dessutom riskerar den att förstärka de könskonservativa rollerna som redan finns i samhället. Reformen är också till viss del diskriminerande när så stora grupper är exkluderade. Därför yrkar vi avslag på propositionen.

Stockholm den 2 april 2008

Peter Eriksson (mp)

Maria Wetterstrand (mp)

Max Andersson (mp)

Bodil Ceballos (mp)

Tina Ehn (mp)

Mikael Johansson (mp)

Helena Leander (mp)

Thomas Nihlén (mp)

Lage Rahm (mp)

Karin Svensson Smith (mp)

Gunvor G Ericson (mp)

Per Bolund (mp)

Esabelle Dingizian (mp)

Ulf Holm (mp)

Mehmet Kaplan (mp)

Jan Lindholm (mp)

Mats Pertoft (mp)

Peter Rådberg (mp)

Mikaela Valtersson (mp)